

Adaptatie Atelier

Intern verslag tweede bijeenkomst

14 september 2022, Online via MS Teams

Aanwezige leden: Nora Danko en Greet Nulens (stad Antwerpen), Mahatma Geerdink (gemeente Harderwijk), Martin Jansen (gemeente Uitgeest/ BUCH gemeenten), Rik Meijer (gemeente Enschede), Carleen Mesters (Stroom en Onderstroom), Anne-Marie Bor en Michel Bovy (NextGreen)

Gast spreker: Freya Macke (Samen Klimaatbestendig/Arcadis)

1. Welkom en opening

Mededeling van Uitgeest/ BUCH gemeenten: Martin Jansen neemt de rol over van Kim Dieleman. Hij zal voortaan aanwezig zijn bij het Adaptatie Atelier.

2. Regiegroep – Voorstel en terugkoppeling voor richting van Adaptatie Atelier en (toekomstige) werkgroepen

Het voorstel van de regiegroep:

- We streven naar het ontstaan van drie werkgroepen die ieder een doelgroep behandelen namelijk bedrijventerreinen, woningcorporaties en woningeigenaren (en VVE's).
- Aangezien we nu nog met 5 deelnemers zijn starten we met één werkgroep namelijk bedrijventerreinen. Voor deze eerste werkgroep formuleren we de uitdaging.
- Mogelijke vragen om aan te pakken voor bedrijventerreinen: Wat hebben deelnemers al gedaan? Welke vragen wil je aanpakken? Met welke resultaten ben je geholpen? Wat hebben andere gemeenten al gedaan? Kunnen we sprekers uitnodigen? Waar zit het laaghangende fruit? Enquête uitzetten bij bedrijven?

Het voorstel is aangenomen met de volgende kanttekeningen:

- Deelnemers vertellen dat het lastig is gebleken om vorderingen te maken op bedrijventerreinen. Daarvoor worden verschillende vragen en kanttekeningen geplaatst:
 - Is er wel een gevoel van urgentie en ambitie bij bedrijventerreinen? We missen welwillendheid bij bedrijven terwijl het bij bedrijventerreinen zelf vandaan moet komen. Wie is hier eigenlijk verantwoordelijk?
 - Is het handiger om in de toekomst mee te koppelen met een andere ontwikkelen zodra die zich voordoen? Denk aan energietransitie.
 - Voortgang monitoren.
- We kunnen starten met bedrijventerreinen en kansen in kaart brengen zodat we voorbereid zijn als de urgentie er wel is, vanaf 2023 kan er mogelijk een tweede werkgroep bij.
- Laten we ernaar streven om niet alleen ambtenaren van gemeenten aan tafel te hebben bij het Adaptatie Atelier. Een bredere groep waaronder contactpersonen bij bedrijventerreinen zoals parkmanagers en mogelijk projectontwikkelaars is wenselijk.

3. Eerste uitwerking bedrijventerreinen en terugkoppeling gevraagde voorbereiding

Gekozen richting voor de werkgroep bedrijventerreinen:

- Marktonderzoek doen in 2022 om voorbereid te zijn als de timing wel juist is en inschatten wanneer de timing juist zou kunnen zijn.
- Parkmanagers en bedrijven uitnodigen in het Adaptatie Atelier om te horen wat hun kijk op de zaak is.
- Inspirerende bedrijventerreinen die de afgelopen jaren zijn opgeknapt bezoeken, zoals Euvelgunne in Groningen, een [bedrijventerrein in Veenendaal](#), [voorbeelden in Vlaanderen](#) en mogelijk kan Freya Macke aanvullend inspirerende locaties aanraden. Nodig daarbij ook collega's uit die inspiratie kunnen gebruiken.

4. 'Onderzoek bedrijventerreinen Enschede' door Rik Meijer

In het onderzoek dat door een masterstudent onder begeleiding van Arcadis is uitgevoerd samen met de gemeente Enschede, zijn bedrijven ingedeeld in vijf profielen vergelijkbaar met de leefstijlen indeling bij particulieren. Onderzocht is wat redenen zijn voor bedrijven om klimaatadaptatie op te pakken, nu en proactief richting de toekomst. Bezien vanuit o.a. kernactiviteiten en waardeketen. Klimaatadaptatie is maar één afweging die niet voor bij voor bedrijven resoneert. Dus hoe hangen de verschillende (individuele, gezamenlijke en verenigbare) belangen met elkaar samen en waar liggen kansen. Zie de presentatie van de bijeenkomst voor meer informatie.

Opmerkingen, vragen en antwoorden na de presentatie:

- Zijn ondernemers te beschouwen als **idealisten** die wel willen of **calculerende types** bij wie alles morgen af moet zijn? Rik herkent dit en voegt eraan toe dat daar tussenin een groep zit die te bewegen is door ze een zetje te geven
- In Antwerpen loopt een vergelijkbaar onderzoek, zodra het af is wordt het gedeeld.
- Er is in het onderzoek in Enschede niet gekeken naar type bedrijven (kantoren, zware industrie, etc), alleen naar sentimenten van de ondernemers. Het zou interessant zijn te kijken hoe het onderzoek zich vertaalt naar type bedrijven
- Het verschil tussen klimaat mitigatie en adaptatie is vaak niet helder bij ondernemers.
- Idee: als Adaptatie Atelier master-studenten inzetten om onderzoeken te doen?
- In Antwerpen

5. 'Wat er speelt omtrent Groenblauwe Bedrijventerreinen' vanuit Samen Klimaatbestendig en de Werklandschappen door Anne-Marie Bor en Michel Bovy

Samen Klimaatbestendig en Stichting Kennisalliantie voor Bedrijventerreinen en Werklocaties (SKBN) bouwen aan een [netwerk](#) van belanghebbenden om ervaringen en kennis over groene en klimaatbestendige oplossingen met elkaar te delen. Op bedrijventerreinen acteren vele partijen met ieder een eigen belang op verschillende locaties, in de openbare en private ruimte. Landelijk ontwikkelen onder ander het [IVN](#), [RVO](#) en [financiële instellingen](#) initiatieven om te versnellen. Daarbij is een typologie van bedrijventerreinen van belang. Welke soorten terreinen zijn er en hoe staat het met de kansrijkheid en urgentie om tot ontwikkelingen te komen? Zie de presentatie van de bijeenkomst voor meer informatie.

Opmerkingen, vragen en antwoorden na de presentatie:

- De ambitie van de IVN Werklandschappen groeifondsaanvraag is het aanpakken van bestaande bedrijventerreinen. Dat is ook waar de uitdaging ligt. Het bouwen van nieuwe, groene bedrijventerreinen is niet bijzonder.
- Moeten we ons als Adaptatie Atelier nog wel mengen in dit onderwerp gezien alle aandacht die er al voor is? Het is goed mogelijk dat geen van de huidige initiatieven in jouw gemeente zal spelen. We kunnen veel leren van al deze initiatieven om het vervolgens toe te passen in de eigen gemeente.
- De focus van de Adaptatie Atelier werkgroep kan dan liggen op de publiek-private samenwerking. De meeste aanpakken richten zich tot nu toe op het vanuit gemeentefinanciering vergroenen van de openbare delen, ipv publiek-privaat ook het private deel aan te pakken.

6. 'Netwerken, partijen en kennis omtrent Groenblauwe bedrijventerreinen' vanuit Samen Klimaatbestendig door Freya Macke

Er lopen vanuit Den Haag onderzoeken naar de 'verdozing' van het landschap en naar groen op bedrijventerreinen, dit najaar wordt de [Maatlat Groen](#) verwacht. De kennis die reeds beschikbaar is omvat mogelijke maatregelen en de kosten daarvan, instrumenten en prikkels om mensen te bewegen en communicatie handleidingen. Er dient ook nog kennis ontwikkeld te worden. Denk daarbij aan financieringsmodellen, beleid, subsidies, inzicht in klimaateffecten op de bedrijfsvoering van bedrijven en een effectieve aanpak om bedrijven te activeren. Zie de presentatie van de bijeenkomst voor meer informatie.

Opmerkingen, vragen en antwoorden na de presentatie:

- Verplicht klimaatadaptatieve maatregelen bij nieuwbouw en uitbouw. Mogelijk is hier een standaard beleidstekst voor te vinden of te maken. [Kan de omgevingswet helpen?](#)

- Lanceer nieuw beleid in samenwerking met de regio om te zorgen dat het vestigingsklimaat voor bedrijven in omliggende gemeenten vergelijkbaar is, anders ontstaat er onderlinge concurrentie.

7. Gedeelde links in de chat tijdens de bijeenkomst

Een deel van de in de chat gedeelde links zijn reeds op relevante plekken in dit document geplaatst. De overige links:

- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2020/04/30/handreiking-regelgeving-klimaat-adaptief-bouwen-en-inrichten>
- <https://www.riool.net/handreiking-decentrale-regelgeving-klimaatadaptief-bouwen-en-inrichten-2020->
- <https://klimaatadaptatienederland.nl/kennisdossiers/groenblauwe-bedrijventerreinen/>

8. Terugblik op de bijeenkomst en vervolgspraken

Samenvattend constateren we dat er véél informatie gedeeld is en dat deelnemers aan het denken zijn gezet en geïnspireerd zijn. We hebben ervoor gekozen om als eerste aan de slag te gaan met bedrijventerreinen waarbij we ook blijven delen wat men bij andere doelgroepen aan voortgang boekt. Daarvoor is het belangrijk om aanvulling te krijgen met andere actoren rond bedrijventerreinen. In november volgt de derde bijeenkomst waarvoor we nog een datumprikker rondsturen.

Contact Adaptatie Atelier: Michel Bovy (m.bovy@nextgreen.nl, 06-41522796), Carleen Mesters (vraag@carleenmesters.nl) en Anne-Marie Bor (a.bor@nextgreen.nl).